حدیث شریف کساء نمی از فضائل پنج تن آل عبا علیهم السلام

پدیدآورنده (ها) : فولادی، مجید
فقه و اصول :: نشریه مبلغان :: آبان و آذر 1396 - شماره 221
از 21 تا 35
آدرس ثابت : https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1368051

دانلود شده توسط : منور چناری
تاریخ دانلود : 29/04/1400

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائهٔ مجلات عرضه شده در پایگاه،مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه قوانین و مقررات استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

پایگاه مجلات تخصصی نور

www.noormags.ir

حدیث شریف کساء

نمی از فضائل پنج تن آل عبا علیهم‌السلام

مجید فولادی

مقدمه

آیات و روایات فضایل بی‌شمار اهل‌بیت علیهم‌السلام، آن قدر زیاد است که بیان خلاصهٔ آن نیز در توان بشر معمولی نیست تا چه رسد به شرح و توصیف آن. اما وظیفهٔ ما فراهم ساختن زمینهٔ جاری ساختن زمزمی از آب حیات و ابلاغ گوشه‌ای از این فضایل به اندیشهٔ تشنهٔ بشری است تا در پرتو نور آن، راه را از بی‌راههٔ ظلمت‌ها تشخیص داده، و سیراب از معارف ناب گردند.

حدیث شریف کساء یکی از آن احادیث نورانی فضایل است که خواندن، شنیدن و برپایی مجالس آن برکات فراوان و عمل به آموزه‌های تربیتی‌اش فرد، خانواده و جامعهٔ بشری را به رشد و سعادت و کمال می‌رساند.

فضیلت در فضیلت

زمان صدور «حدیث شریف کساء» هم‌زمان با نزول «آیهٔ مباهله»؛ یعنی ۲۴ ذی‌الحجه سال نهم هجری است. از زیبایی‌های این دو مناسبت مهم، نزول «آیهٔ تطهیر» است. بنابراین، نزول آیهٔ مباهله، صدور حدیث کساء را در پی داشت و صدور حدیث کساء موجبات نزول آیهٔ تطهیر را فراهم ساخت[1] و این هر سه فضیلت آسمانی در شأن یک خانوادهٔ خدایی از خاندان وحی و نبوت و جایگاه رفیع امامت؛ یعنی اهل‌بیت عصمت و طهارت، پنج تن آل عبا علیهم‌السلام شرف صدور یافت.

---

۱. الصراط المستقیم إلی مستحقی التقدیم، علامه علی بن یونس عاملی نباطی بیاضی، المکتبة الحیدریة، نجف اشرف، ۱۳۸٤ق، ج ۱، ص ۱۸٦؛ به نقل از صحیح مسلم: «**أَنَّ النَّبي لَما خَرَجَ بِالأَربَعَةِ إِلَى المُباهَلَةِ قالَ اَللّهُمَّ هؤُلاءِ أَهلُ بَيتي** سپس در ادامه می‌نویسد: **وَ ذَكَرَ الشيخُ المُفيد أَنَّ النَّبي صَلّى اللهُ عَلَيهِ وَ آلِهِ وَضَعَ الكساءَ عَلَيهِم ثُمَّ قالَ: هؤُلاءِ أَهلُ بَيتي فَأَنزَلَ اللهُ آيَةَ التَّطهيرَ**» همچنین علامه مجلسی رحمه‌الله در «لوامع صاحبقرانی» مشهور به «شرح فقیه»، ج ٦، ص ۲٥٦ از سید بن طاوس رحمه‌الله نقل کرده است: مباهله در روز ۲٤ ذی الحجه واقع شده و سنت است که این روز را روزه بدارد، به شکرانه این نعمت که مباهله برای اصحاب کساء واقع شد و آیه تطهیر نازل شد با آیه مباهله در شأن اهل‌البیت علیهم‌السلام و سنت است که غسل کند و جامه‌ای پاکیزه بپوشد و از بوی خوش استفاده کند.

www.noormags.ir

شرح ماجرا

ورود هیئت مسیحیان نجران به مدینه و بحث و مجادله با رسول خداﷺ منجر به مباهله شد.[1] پیامبر اکرمﷺ به فرمان خداوند متعال مأمور شد تا با آوردن عزیزان خود به میدان مباهله، با مسیحیان نجران رو در رو شود. در این میدان رسول خداﷺ عزیزان خود (فاطمه، علی، حسن و حسین علیهم‌السلام) را در کنار هم جمع نموده و عبای خویش را بر روی آنان کشیدند و خطاب به خداوند منان عرضه داشت: خدایا! هر پیامبری اهل و خاندانی دارد، و اینان خانوادهٔ من هستند. از تو می‌خواهم آنان را از هر نوع شر و بدی و ناپاکی دور ساخته، به پاکی و طهارت مطلق برسانی.[2]

در این هنگام جبرئیل به امر خدای عزوجل فرود آمد و به دنبال استجابت دعای پیامبرﷺ آیهٔ تطهیر را در شأن ایشان نازل فرمود و این چنین در یک روز (۲۴ ذی‌الحجه) و در لحظاتی کوتاه؛ اما باشکوه، بر هزاران هزار فضیلت ارزشمند اهل‌بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام، سه فضیلت دیگر نیز افزوده شد.

حدیث کساء

این حدیث در چند نوبت و در مکان‌های مختلف، از جمله در خانهٔ حضرت زهرا علیهاالسلام با تشریفاتی خاص صادر شده و امروزه بین شیعیان مشهور و معروف گشته و چراغ مجالس و نقل محافل آنان است و عالمان خبیر و فقیهان کارآزموده، به خواندن آن اهتمام ویژه و توصیهٔ فراوان می‌نمایند.

از برکات قرائت حدیث کساء، کرامات عدیده و معجزات عجیبه است. ضمن آن که (همان طور که در متن خود حدیث آمده) حاجات فراوانی را برآورده و گرفتاری‌ها و شداید پیچیده‌ای را مرتفع می‌سازد. **وَ فِيهِمْ مَهْمُومٌ اِلَّا وَ فَرَّجَ اللَّهُ هَمَّهُ وَ لا مَغْمُومٌ اِلَّا وَ كَشَفَ اللَّهُ غَمَّهُ وَ لا طالِبُ حاجَةٍ اِلَّا وَ قَضَى اللَّهُ حاجَتَهُ...**

سند حدیث کساء مشهور

«عوالم العلوم»[3] تنها منبعی است که سند حدیث کساء معروف را نقل کرده است:

«رأيت بخطِّ الشيخ الجليل السيّد هاشم، عَن شيخه السَيّد ماجِدِ البَحراني، عَن الحسنِ بنِ زين الدين الشّهيد الثاني، عن شيخه المقدس الأردبيلي، عن شيخه علي بن عبدالعالي الكركي، عن الشيخ علي بن هلال الجزائري، عن الشيخ أحمد بن فهد الحلّي، عن الشيخ علي بن الخازن الحائري، عن الشيخ ضياء الدين علي بن الشّهيد الأوّل، عن أبيه، عن فخر المحققين، عن شيخه و

---

۱. حکایت مباهله را در کتاب «اسرار مباهله، محمد رضا انصاری» از انتشارات دلیل ما، قم،۱۳۸۵ش، مطالعه کنید.

۲. و این همان حدیث کساء است که اهل‌بیت علیهم‌السلام در زیر عبای رسول خداﷺ جمع شدند.

۳. عوالم العلوم اثر مرحوم شیخ عبدالله بن نورالدین بحرانی، از شاگردان علامه مجلسی رحمه‌الله می‌باشد. بحرانی از محدثان و متکلمان امامیه است و مرحوم خوانساری در «روضات الجنات» او را «شیخ محدث ماهر، متتبع جلیل، متبحر نبیل» می‌نامد. گواه این مدعا آن است که بحرانی با بهره جستن نیک از فضای فرهنگی و اجتماعی مساعد عصر صفوی، نخست در تدوین «بحار الانوار» یار و همکار علامه مجلسی رحمه‌الله شد و آنگاه خود به تدوین دائرة المعارف بزرگی به نام عوالم العلوم و المعارف در یکصد جلد پرداخت.

www.noormags.ir

والده العلامة الحلّي، عن شيخه المحقق، ابن نما الحلّي، عن شيخه محمّد بن إدريس الحلّي، عن ابن حمزة الطوسي صاحب ثاقب المناقب، عن الشيخ الجليل محمّد بن شهر آشوب، عن الطبرسي صاحب الاحتجاج، عن شيخه الجليل الحسن بن محمّد بن الحسن الطوسي، عن أبيه شيخ الطائفه، عن شيخه المفيد، عن شيخه ابن قولويه القمي، عن شيخه الكليني، عن علي بن إبراهيم، عن أبيه إبراهيم بن هاشم، عن أحمد بن محمّد بن أبي نصر البزنطي، عن قاسم بن يحيي الجلاّء الكوفي، عن أبي بصير، عن أبان بن تغلب البكري، عن جابر بن يزيد الجعفي، عن جابر بن عبداللّه الأنصاري، عن فاطمة الزهراء عليها السلام بنت رسول الله صلى الله عليه وآله.»[1]

شناخت احادیث صحیح

ممکن است برخی گمان کنند تواتر و فراوانی سند در حدیث کساء مختصر، نشانهٔ اعتبار و قوت آن و عدم تواتر در سند حدیث کساء مفصل[2]، نشانهٔ ضعف سندی و عدم اعتبار حدیث کساء مفصل است؛ اما محدثان کبیر و عالمان خبیر در فقه الحدیث، برای بررسی صحت و سقم احادیث و روایات و ادعیه و زیارات، تا ۱۵ روش را مطرح نموده‌اند که بررسی سندی تنها یکی از آن روشهاست.

مضامین حدیث، سبک شناسی، استحکام متن، عدم تعارض با قرآن و روایات، تطابق با روایات دیگر، عمل اصحاب، احادیث من بلغ، تطابق با اصول اعتقادی و عقلی و... برخی از روش های فقه الحدیث در اعتبار و صحت یک حدیث‌اند. چه بسا احادیثی که دارای سند کامل و متواتر بوده؛ اما هیچ یک از اصحاب به دلیل تعارض آن با آیات و تناقض با روایات دیگر به آن عمل نکرده‌اند و بالعکس، احادیثی که سند مرسله و ناقص داشته و یا به اصطلاح خبر واحد بوده‌اند؛ اما به دلایل مختلف، مانند مواردی که در بالا به آن اشاره شد، مورد توجه محدثان، عالمان و فقیهان از زمان ائمه علیهم السلام تاکنون بوده است.

اعتبار سند و عظمت محتوا

حدیث شریف کساء مشهور، از جمله احادیثی است که به دلیل مضامین بلند آن در معرفی فضایل حضرات پنج تن علیهم السلام، تطبیق تک تک فقرات آن با احادیث مستند دیگر، عدم تعارض با آیات قرآن، همخوانی آن با اصول اعتقادی و مسلّم مکتب اهل‌بیت علیهم السلام، ظهور و بروز کرامات و معجزات فراوان پس

---

۱. عوالم العلوم والمعارف والاحوال من الآيات والاخبار والاقوال، شیخ عبدالله بحرانی،بنیاد فرهنگی هنری امام رضا علیه السلام، تهران، ۱۳۹۲ش، ج ۱۱/۲، ص ۹۳۰.

۲ . فقیه نامدار شیعه مرحوم حضرت آیة الله سید محمد کاظم طباطبائی یزدی(صاحب عروه)رحمه الله در پاسخ به سؤالی که پیرامون نقلهای مختلف حدیث کساء از ایشان شد، فرمودند: و اما مکان وقوع این قضیه، پس اخبار در آن مختلف است. از چند خبر مستفاد می‌شود که در خانه ام سلمه بوده است. و از خبری بر می‌آید که در خانه زینب، زوجه حضرت پیغمبر صلی اللّه علیه و آله بوده است و از خبری استفاده می‌شود که در مسجد بوده. در عرض خبر منتخب این است که: در خانه صدیقه طاهره علیها السلام بوده. و ممکن است رفع منافات ما بین آنها به این که: این قضیه چند دفعه واقع شده، یا پیش از نزول آیه تطهیر یا بعد از آن... پس از این اختلافات، ممکن است استفاده شود تعدد وقوع این قضیه که یک دفعه آنها در خانه حضرت فاطمه علیها السلام بوده است. السؤال و الجواب، من فتاوی السید محمد کاظم طباطبایی یزدی، ج ۱، ص ۴۰۷.

www.noormags.ir

از قرائت آن، عالمان و فقیهان وارسته را از بررسی سندی آن به طور کامل بی نیاز ساخته است، گرچه هیچ اشکال اساسی نیز به سند آن نمی‌توان وارد نمود.

رجوع به مراجع

با توجه به آن که ائمه اطهار علیهم‌السلام به منظور حفظ نظام شیعه در زمان غیبت، عموم شیعیان را به مراجعه به فقهای عظام و مراجع اعلم توصیه فرموده‌اند، بدیهی است هنگام ظهور و بروز مسائل جدید یا اختلاف در مسائل، تنها مرجع اصلی حل اختلاف و روشن شدن ابهام را فقهای عظام و مراجع اعلم شیعه مقرر کرده‌اند. همان گونه که عموم شیعیان از دیرباز تاکنون در تمامی مسائل مهم، نظر این بزرگواران را به عنوان نایبان عام حضرت مهدی علیه‌السلام جویا شده و می‌شوند.

بنابراین، اظهار نظر دیگران (خواه از اهل علم باشند یا غیر اهل علم) در مسائل مهمی، از جمله مباحث امامت و ولایت، صحیح نیست، تا چه رسد به اقدام عملی. گرچه نقد و نظر عالمانه، آن هم تنها در مراکز علمی (نه عمومی) بلا اشکال است.

اتفاق نظری قابل توجه و قابل استناد

در میان عالمان شیعه، هر یک بر اساس استعداد خود در یک یا چند علم متخصص شده اند. برخی در حدیث، تفسیر، و برخی دیگر در فقه و کلام یا اخلاق علمی و عملی، عرفان و... متخصص گشته‌اند. نکتهٔ قابل توجه آن که حدیث شریف کساء در میان تمام عالمان فرهیخته، اعم از فقیه، مفسّر، محدث، کلامی و... از ارزش و اعتبار بالایی برخوردار بوده و بر قرائت آن توصیه فرموده‌اند، چنان که خود نیز به قرائت آن مداومت نموده‌اند و این نشانه‌ای آشکار بر صحت و اعتبار این حدیث است.

نظر علما و مراجع عظام در خصوص حدیث کساء معروف

- مقام معظم رهبری دام‌ظله در ضمن عیادت از حضرت آیت الله مجتهدی تهرانی رحمه‌الله، برای شفای ایشان هفتاد مرتبه سورهٔ حمد و نیز حدیث شریف کساء را قرائت فرمودند.[1]
- مرحوم حضرت آیت الله بهجت رحمه‌الله: حدیث کساء سند معتبری دارد. این حدیث، نه تنها ضعف محتوایی ندارد؛ بلکه مضامین عالیهٔ آن دلالت بر صدور آن از جانب معصوم علیه‌السلام دارد؛ بلکه از معجزات حضرت زهرا علیهاالسلام است. خواندن این حدیث در تمام مواقع برای حوایج و مشکلات مهمّه کارساز و معجزه‌آسا می‌باشد. کسی که مقداری عاقل باشد، متوجه خواهد شد که این حدیث سند نمی‌خواهد (و نیازی به بررسی سندی ندارد).[2]
- حضرت آیت الله سید رضا بهاءالدینی رحمه‌الله در زمان جنگ تحمیلی که شهرستان درود آماج بمباران حزب بعث عراق

---

۱. خبرگزاری نسیم، تابناک و جهان، شنبه ۱۳۹۱/۹/۱۸.
۲. حدیث کساء و آثار شگفت آن، سید علی محمد ابطحی، انتشارات حبل المتین، چاپ پنجم، اردیبهشت ۱۳۹۰، ص۲۷۲؛ به نقل از: الذریعة فی تصانیف الشیعه، مرحوم شیخ آقا بزرگ تهرانی، ج ٢٤، ص ٢٠٥.

www.noormags.ir

بـود، بـه امـام جمعـهٔ وقـت درود، حجت‌الاسلام و المسلمین حـاج شـیخ عبدالقائم شوشتری فرمودند: مردم را بـه مصـلای نمـاز جمعـه دعـوت کنیـد و حدیث شـریف کسـاء را قرائـت کنیـد! پس از عمل به توصـیهٔ ایشـان، بمبـاران شهرسـتان درود بـرای همیشـه متوقـف شد. نکتـهٔ جالـب توجـه آن کـه وقتـی هواپیمای متجاوز سقوط کـرد و خلبـان آن دستگیر شد، در اعترافات خود گفت: برای بمباران شهرستان درود می‌آمـدیم؛ ولی شهر را پیدا نمی‌کردیم.[1]

- حضـرت آیـت الله تبریـزی رحمه‌الله: حـدیث شریف کساء، مُجرّب (تجربـه شـده) و معـروف اسـت و علمـا بـه آن عمـل کرده‌اند. حدیث کساء به نحـو معـروف جزء معتقدات شیعهٔ اثنی عشری است و منکر آن باید اسـتغفار کنـد تـا خداونـد متعال رحمی به او بنماید در روزی کـه ﴿**يَوْمَ لا يَنْفَعُ مالٌ وَ لا بَنُون إِلاَّ مَـنْ أَتَـى اللَّـهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ**﴾[2] نجات پیدا کند. این مرجـع تقلید در پاسـخ بـه کسـانی کـه الحـاق حدیث کساء معروف بـه آخـر «مفـاتیح الجنان» را تصرف در مفاتیح مـی‌داننـد، می‌فرمایند: «الحاق آن به مفـاتیح الجنـان جزء آن محسوب نمـی‌شـود و اشـکال ندارد.» بدیهی است اضافه نمـودن دعـا یا سوره‌ای از قرآن به ابتدا یا انتهای یک کتـاب توسـط ناشـر، چنانچـه امـروزه مرسوم است، تصرف در اصل آن کتاب نامیده نمی‌شـود. بـه خصـوص اگـر از مؤلف یا وارث مؤلف اجازه گرفته شود. طبـق نقـل برخـی از بزرگـان، مرحـوم محدث زاده، فرزند حـاج شـیخ عبـاس قمی رحمه‌الله رضـایت خـود را در خصـوص این عمل اعلام فرموده‌اند.[3]

- حضرت آیـت الله وحیـد خراسـانی حفظه‌الله: صدور اصـل حـدیث شـریف کسـاء و دلالت آن بر عصمت مطلقهٔ خمسهٔ طیبه صلوات الله علیهم برای اهـل روایـت و درایت قابل انکار نیسـت و خوانـدن آن به کیفیتی کـه ذکـر شـده، در بعضـی از کتب حدیث، رجـاءً از مصـادیق اخبـار من بلغ است، هرچند سند آن نیـز قـوی است.[4]

- علامـه شـیخ آقـابزرگ تهرانـی رحمه‌الله: ایـن حدیث نزد شیعیان قدر و منزلت بزرگی دارد. آنـان بـه ایـن حـدیث تبـرّک می‌جویند و به خاطر عظمت و جلالتش آن را سـینه بـه سـینه محفـوظ نگـاه می‌دارند.[5]

- حضـرت آیـت الله میلانـی حفظه‌الله: از نظـر شرعی می‌توان به خواندن حدیث کساء موجود، به مقتضای اخبار «من بلـغ» بـه قصد رجاء نظر داد و ایـن قرائـت اجـر

۱. امام شناسی، حسین گنجی، آشیانه مهر، مجمع جهانی شیعه شناسی، قم، چاپ اول، ۱۳۹٤ش، ج ۲، ص ۸٦

۲. شعراء/ ۸۸ – ۸۹: «قیامت روزی است کـه هـیچ مـال و اولادی سود نمی‌دهد، مگر کسـی کـه دلـی سـالم [از رذایـل وخبایث] به پیشگاه خدا بیاورد.»

۳. حدیث کساء و آثار شگفت آن، ص ۲٦۹.

٤. همان، ص ۲۹۰.

۵. همان، ص ۱۰۲.

www.noormags.ir

دارد، و در صورت قول به قاعدهٔ تسامح در ادلّهٔ سنن، به طور رسمی می‌توان به استحباب خواندن آن فتوا داد. از طرف دیگر، عبارات آن بیانگر مقامات و منازلی برای اهل‌بیت علیهم‌السلام است و هر کدام از فرازهای آن شاهد دارد و از نظر کتاب و سنّت قابل اثبات است. از سوی دیگر، مردم این حدیث را می‌خوانند و آثار آن را می‌بینند و این حدیث آثار و برکاتی دارد که در خارج برای ما محسوس است. اگر کسی این امر را منکر شود، گویی شفاعت یا اثر تربت سیّدالشهدا علیه‌السلام را انکار کرده است.[1]

«احادیث مَن بَلَغ» یا قاعدهٔ «تسامح در ادلهٔ سنن»

امام صادق علیه‌السلام می‌فرمایند: «**مَنْ سَمِعَ شَيْئاً مِنَ الثَّوَابِ عَلَى شَيْءٍ فَصَنَعَهُ كَانَ لَهُ وَ إِنْ لَمْ يَكُنْ عَلَى مَا بَلَغَهُ**؛[2] کسی که بشنود عملی ثواب دارد و آن را انجام دهد، ثواب آن را می‌برد، اگرچه آن عمل چنین ثوابی نداشته باشد.»

روایاتی مانند روایت فوق به «اخبار من بلغ» معروف‌اند و نتیجه و مضمون آن به «تسامح در ادلهٔ سنن» مشهور شده است. حاصل این روایات آن است که چنان چه مسلمانی بشنود یا در کتابی ببیند که اگر کسی فلان عملی را انجام دهد، فلان پاداش را در دنیا یا آخرت می‌برد، خدا آن پاداش را به او می‌دهد. اگرچه واقع و حقیقت چنان نباشد و آن روایت اشتباه باشد؛ زیرا کرم و فضل خدا و اهل‌بیت علیهم‌السلام آن قدر زیاد است که اگر بنده‌ای نسبت به ایشان حُسن ظنّ پیدا کند و امیدوار شود، نا امیدش نخواهند ساخت.

از این‌رو، فقها و عالمان فقه الحدیث گفته‌اند: دربارهٔ مستحبات (سنن) لازم نیست که همواره به دنبال اخبار صحیح و موثق بگردیم؛ به خلاف واجبات و محرمات که جز با خبر صحیح و موثق ثابت نمی‌شوند.[3] بنابراین، به فرمودهٔ برخی مراجع و عالمان خبیر، قرائت حدیث شریف کساء، طبق قاعدهٔ تسامح در ادلهٔ سنن مستحب است و چنانچه سند آن (نه مضمون و محتوا) ضعیف هم باشد، قرائت کنندهٔ آن به ثواب و پاداشی که در متن حدیث آمده (طبق احادیث من بلغ) خواهد رسید. هرچند به فرمودهٔ برخی مراجع، انسان عاقل برای حدیثی مانند کساء به دنبال سند نمی‌گردد.

منابع دیگر حدیث کساء معروف

به گمان برخی، تنها منبعی که حدیث کساء را نقل کرده، کتاب عوالم العلوم (قرن ۱۲) است و یک منبع به تنهایی نمی‌تواند دلیلی بر اعتبار یک حدیث باشد. بدیهی است عدم توانایی در تحقیق یا ندانستن و ندیدن، دلیل بر عدم وجود نمی‌باشد، چنان چه امروزه با کامل‌تر شدن تحقیق محققان

---

۱. سایت رسمی دفتر حضرت آیت الله سید علی حسینی میلانی مدظله.

۲. اصول کافی،محد بن یعقوب کلینی، دارلکتب الاسلامیه، تهران، ۱۴۰۷ق، ج ۲، ص ۸۷

۳. شرح اصول کافی، مرحوم کلینی رحمه‌الله، ترجمه و شرح حاج سید جواد مصطفوی، دفتر نشر فرهنگ اهل بیت علیهم‌السلام، تهران، ج ۳، ص ۱۳۹.

www.noormags.ir

ارجمند علوم آل محمدﷺ در کتب و کتابخانه‌های معتبر، منابع دیگری نیز برای این حدیث شریف کشف شده است. از جمله:

۱. المنتَخَب فی جَمعِ المراثی و الخُطَب، معروف به منتخب طریحی (قرن ۱۱): فخرالدین محمد بن علی نجفی، معروف به شیخ طریحی، متولد نجف اشرف و متوفای ۱۰۸۵ق.

محدث شهیر، حاج شیخ عباس قمی‌ره با تتبعی که در کتب مختلف حدیثی و روایی داشته، حدیث کساء معروف را از خصایص کتاب منتخب طریحی دانسته و البته سند دیگری برای آن نمی‌شناسد؛[1] اما با وجود عظمت مرحوم محدث قمی‌ره، دیگر محققان علوم اهل‌بیت‌ع به تحقیقات ایشان اکتفا نکرده و توانسته‌اند با بررسی بیش‌تر، منابع حدیث کساء مشهور را در آثاری از قرن های قبل یافته و سند این حدیث را چند قرن دیگر به زمان معصومین‌ع نزدیک نمایند.

۲. المناقب حسین علوی دمشقی حنفی (قرن ۱۰): مرحوم آیت الله مرعشی نجفی‌ره در تعلیقه بر کتاب احقاق الحق تصریح می‌کنند که من حدیث شریف کساء را به خط او دیده‌ام.[2]

۳. غُرَرُ الأخبار و دُرَرُ الآثار فی مناقب أبی الأئمة الأطهارع: تألیف محمّد بن أبی الحسن الدیلمی (قرن ۸)، از بزرگان اصحاب امامیه در علوم مختلف، خصوصاً فقه، حدیث و عرفان است. بخشی از حدیث کساء منقول که در کتاب غرر الأخبار آمده، چنین است:

«... **فَقالَ جِبْرئیلُ**ع: **یا إلهي وَ سَیِّدي وَ مَولاي، وَ مَنْ تَحْتَ الْکِساءِ؟ فَقالَ جَلَّ جَلالُه: فاطِمَةُ وَ اَبُوها وَ بَعْلُها وَ بَنُوها. فَقالَ: یا رَبِّ اَتَأْذَنُ لی أَن أُنزِلَ إلَیهِم وَ أُبَشِّرَهُم وَ أَکُونَ مَعَهُم؟ فَقالَ: نَعَمْ. فَنَزَلَ وَ قالَ: اَلسَّلامُ عَلَیکُم یا حَبیبي! یا مُحمَّد! أَتَأذَنُ لي أَن أَکُونَ مَعَکُم فَأَکُون سادِسَکُم؟ فَقالَ: نَعَمْ، قَدْ اَذِنْتُ لَکَ. فَقالَ: یا حَبیبي! یا مُحمَّد! رَبُّكَ یُقْرِئُکَ السَّلامَ وَ یَخُصُّکَ بِالتَّحِیَّةِ وَ الْإکْرامِ وَ یَقُولُ: وَ عِزَّتي وَ جَلالي وَ عُلُوِّي وَ ارتِفاعي، ما خَلَقْتُ سَماءً مَبْنِیَّةً وَ لا اَرْضاً مَدْحِیَّةً وَ لا شَمسا وَ لا قَمَراً وَ لا نَجماً وَ لا جَنَّةً وَ لا ناراً اِلَّا لِأَجْلِکُمْ...**»[3]

٤. شواهد التنزیل لقواعد التفضیل (قرن ۵): این کتاب یکی از مهم‌ترین متون کهن، تألیف حاکم حسکانی، از علمای بزرگ اهل سنت است که به تفصیل به فضایل و مناقب امیرالمؤمنین علیع و خاندان مطهر ایشان پرداخته است. مؤلف، انگیزهٔ خود از تألیف این کتاب را ادعای یکی از علمای اهل سنت دانسته که نزول سورهٔ هل أتی در شأن امام علی و خاندان وی‌ع را منکر شده و ادعا کرده است که در قرآن هیچ آیه‌ای در شأن ایشان نازل نشده و حسکانی از این موضوع

۱. منتهی الآمال، حاج شیخ عباس قمی، انتشارات نقش نگین، ج ۱، ص ۸۲۰.

۲. احقاق الحق، مرحوم قاضی نورالله شوشتری، انتشارات کتابخانه آیة الله مرعشی نجفی، قم، ج ۲، صص ۵۲۳ – ۵۵۷.

۳. غرر الأخبار و درر الآثار، حسن بن محمد دیلمی، انتشارات دلیل ما، قم، ۱٤۲۷ق، ص ۲۹۸.

www.noormags.ir

ناراحت شده، تصمیم می‌گیرد پاسخ این شبهه را به صورت مستدل و مستند بدهد. لذا به جمع‌آوری روایات پرداخته و «شواهد التنزیل» را می‌نویسد.

البته مؤلف در پایان کتاب متذکر می‌شود که چون با شتاب این کار علمی را انجام داده، توفیق جمع آوری همهٔ احادیث شأن نزول فضایل حضرت علی علیه‌السلام را به دست نیاورده و در واقع آن چه که در دسترس وی بوده، مطرح کرده است. یکی از احادیثی که حاکم حسکانی نقل می‌کند، اشاره‌ای هرچند گذرا به حدیث کساء و نزول آیهٔ تطهیر است که نشان می‌دهد پیرامون این حدیث در منابع کهن نیز سخن به میان آمده است: و اما روایت جابر بن عبدالله انصاری رضی‌الله‌عنه که نقل می‌کند: «**نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ عَلَى النَّبِيِّ صلی‌الله‌علیه‌وآله وَ لَيْسَ فِي الْبَيْتِ إِلَّا فَاطِمَةُ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ وَ عَلِيٌّ: ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيراً﴾ فَقَالَ النَّبِيُّ صلی‌الله‌علیه‌وآله: اللَّهُمَّ هَؤُلَاءِ أَهْلِي**»[1] وقتی آیهٔ تطهیر بر پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله نازل شد، در خانه کسی جز فاطمه، حسن و حسین و علی علیهم‌السلام نبود، در آن حال پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: خدایا! اینان اهل‌بیت من هستند.»

تلاش معاندین برای محو آثار اهل‌بیت علیهم‌السلام

به دلیل وجود خیل کثیری از دشمنان اهل‌بیت علیهم‌السلام در طول تاریخ، بسیاری از آثار مربوط به مناقب ایشان یا به غارت رفته و یا در آتش کینه و حسد جاهلان و معاندان سوخته است و آن چه امروزه در دست محققان علوم آل الله قرار دارد، بخشی از آن آثار ارزشمند است. به عنوان مثال، از ۳۰۰ اثر ارزشمند مرحوم شیخ صدوق رحمه‌الله، تنها کمتر از ۱۰ درصد آن موجود است و این مصیبت جانسوز در مورد آثار دیگر عالمان و کتب دیگر نیز تکرار شده است. گرچه با تلاش شبانه روزی برخی از عالمان دلسوز شیعه، مانند: میر حامد حسین، علامه امینی، آیة الله مرعشی نجفی رحمهم‌الله و... بسیاری از آثار اهل‌بیت علیهم‌السلام در کتابخانه‌های سراسر عالم کشف و منتشر شده است.

بنابراین، حدیث کساء معروف نیز از جمله مطالب و معارفی است که با تحقیقات بیش‌تر و مفصل‌تر می‌توان اسانید قوی‌تری برای آن یافت و با تحقیق و جستجوی بیش‌تر، همان طور که سند آن از قرن ۱۲ به قرن ۸ منتقل شده، امید است به قرن اول و دوم نیز منتقل شود تا برای بستن دهان یاوه‌گویان و گرفتن بهانه از دست بهانه‌جویان دلایل محکم‌تری ارائه گردد.

آثار، برکات و معجزات حدیث شریف کساء

در فرازهای پایانی حدیث شریف کساء، از لسان شریف حضرت زهرا علیهاالسلام چنین نقل شده است که: رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: سوگند به خدایی که مرا به حق به پیامبری برانگیخته و برای رسالت هم‌راز خود ساخته، حکایت حدیث کساء در هیچ محفلی از محافل اهل زمین که جمعی از شیعیان و دوستان ما در آن باشند، یاد

۱. شواهد التنزیل لقواعد التفضیل، عبید الله بن عبد الله حسکانی، التابعة لوزارة الثقافة و الإرشاد الإسلامی، مجمع إحیاء الثقافة الإسلامیة، تهران، ۱٤۱۱ق، ج ۲، ص ۲۹.

www.noormags.ir

نمی‌شود، جز آنکه رحمت الهی بر آنان فرود می‌آید و فرشتگان گرداگرد آنان جمع می‌شوند و برای آنان آمرزش می‌طلبند تا از آن مجلس پراکنده شوند، و این خبر در هیچ محفلی از محافل اهل زمین که جمعی از شیعیان و دوستان ما در آن باشند، یاد نمی‌شود، جز آنکه اگر اندوهگینی در میان آنان باشد، خداوند اندوهش را برطرف می‌سازد، و اگر غم زده‌ای باشد، خداوند غم او را می‌زداید، و اگر حاجتمندی باشد، خداوند حاجتش را برآورده خواهد ساخت.

در این هنگام حضرت علی علیه‌السلام عرض کرد: در این صورت، به خدا سوگند که ما رستگار و خوشبخت شدیم و نیز شیعیان ما در دنیا و آخرت رستگار و خوشبخت شدند، به خدای کعبه سوگند!

با توجه به این فراز مهم و اعتقادی که شیعیان به این سخن اذعان داشته و دارند، بسیاری از گرفتاریهای فردی، خانوادگی و اجتماعی محبان اهل‌بیت علیهم‌السلام با تشکیل مجالس و محافل قرائت حدیث شریف کساء، مرتفع و حاجات بسیاری برآورده شده و کتابهای متعددی در این زمینه تألیف شده است.[1]

نکته‌های معرفتی و امامتی حدیث شریف کساء

۱. تعیین مصداق برای اهل‌بیت علیهم‌السلام

نزول آیهٔ تطهیر در شأن اهل‌بیت علیهم‌السلام و لزوم معرفی مصادیق آن به منظور جلوگیری از سوء استفادهٔ مخالفان؛ پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله با حضور در خانهٔ حضرت فاطمه علیهاالسلام و جمع کردن سایر پنج تن در زیر کساء و اجازه ندادن به همسران خود برای ورود در جمع خمسهٔ طیبه علیهم‌السلام، با صراحت مصداق حقیقی و واقعی آیهٔ تطهیر را مشخص ساختند و با تکرار این واقعه در مکانهای عمومی (میدان مباهله) و منازل مختلف، به تأکید بیش‌تر آن اقدام نموده، راه هر نوع عذر و بهانه را برای همیشهٔ تاریخ بستند. بنابراین، کسانی که با سخن و نوشتار باطل خود مصداق اهل‌بیت علیهم‌السلام را همسران پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله یا امت اسلام معرفی کرده‌اند، در حقیقت به تکذیب خدا و رسول و تحریف قرآن و حدیث و تاریخ اقدام نموده‌اند.

مراجعه کنید به فرازهای:

«**اَللّٰهُمَّ اِنَّ هٰؤُلاءِ اَهْلُ بَیْتی وَ خاصَّتی وَ حامَّتی**...؛ خداوندا! اینان اهل‌بیت و خاصان و مخصوصان من هستند.»؛

«**فَقالَ عَزَّوَجَلَّ: هُمْ فاطِمَةُ وَ اَبُوها وَ بَعْلُها وَ بَنُوها**؛ آنان فاطمه و پدر فاطمه و شوهر فاطمه و فرزندان فاطمه علیهاالسلام هستند.»

۲. اهل‌بیت علیهم‌السلام؛ محور عالم هستی

خداوند متعال در حدیث کساء، خمسهٔ طیبه علیهم‌السلام را محور و سبب خلقت تمام عالم هستی معرفی فرموده است که اگر ایشان نبودند، هیچ مخلوقی (اعم از کهکشانها، افلاک، ماه و خورشید و حتی سایر انسانها) خلق نمی‌شد، و این امتیازی عظیم و بی‌نظیر برای پنج تن آل عبا علیهم‌السلام می‌باشد که هیچ موجودی در آن شراکت نمی‌کند.

---

۱. ر.ک: حدیث کساء و آثار شگفت آن.

www.noormags.ir

البته این قاعدهٔ علمی و عقلی در تمام دنیا مرسوم است. به عنوان مثال، هزینه‌های سنگینی برای تأسیس دانشگاه‌های دنیا صرف می‌شود و صدها هزار نفر در آن تحصیل می‌کنند تا تعدادی معدود نخبهٔ علمی از آن فارغ التحصیل شوند و همین تعداد اندک، تمام آن هزینه‌های سنگین را جبران می‌کند.

مراجعه کنید به فراز:

«**فَقالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: یا مَلائِکَتی وَ یا سُکَّانَ سَمواتی اِنی ما خَلَقْتُ سَماءً مَبْنِیَّةً وَ لا اَرْضاً مَدْحِیَّةً وَ لا قَمَراً مُنیراً وَ لا شَمْساً مُضِیئَةً وَ لا فَلَکاً یَدُورُ وَ لا بَحْراً یَجْری وَ لا فَلَکاً یَسْری اِلَّا فی مَحَبَّةِ هؤُلاءِ الْخَمْسَةِ الَّذینَ هُمْ تَحْتَ الْکِساءِ**؛[1] خدای عزوجل فرمود: ای فرشتگان و ای ساکنان آسمان های من! من آسمان برافراشته و زمین گسترده و ماه تابان و خورشید درخشان و چرخ گردان و کشتی روان و دریای خروشان را نیافریدم، جز به خاطر دوستی این پنج تن که اینک در زیر عبا هستند.»

۳. اثبات مقام عصمت برای اهل‌بیت علیهم‌السلام

با جمع شدن خمسهٔ طیبه علیهم‌السلام در زیر کساء یمانی و نزول آیهٔ تطهیر در شأن آنان، مقام عصمت برای ایشان ثابت می‌شود؛ چراکه نتیجهٔ اینها تطهیر، پاکی کامل و عصمت مطلق اهل‌بیت علیهم‌السلام از هر نوع ناپاکی، پلیدی و جهل است که این نوع از عصمت تنها به ایشان اختصاص دارد.

مراجعه کنید به فرازهای:

«**فَاجْعَلْ صَلَواتِکَ وَ بَرَکاتِکَ وَ رَحْمَتَکَ وَ غُفْرانَکَ وَ رِضْوانَکَ عَلَیَّ وَ عَلَیْهِمْ وَاَذْهِبْ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَ طَهِّرْهُمْ تَطهیراً**؛ پس صلوات و برکات و رحمت و آمرزش و خشنودی خود را بر من و آنان قرار ده، و هرگونه پلیدی را از آنان دور ساز و آنان را پاک و پاکیزه مقرر دار.»؛

«**اِنَّ اللَّهَ قَدْ اَوْحی اِلَیْکُمْ یَقُولُ اِنَّما یُریدُ اللَّهُ لِیُذْهِبَ عَنْکُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَیْتِ وَ یُطَهِّرَکُمْ تَطْهیراً**؛ خداوند برای شما (آیهٔ تطهیر را) وحی فرستاده و می‌فرماید: جز این نیست که خداوند می‌خواهد هرگونه پلیدی را از شما خاندان دور سازد و شما را پاک و پاکیزه قرار دهد.»

٤. حشر و نشر اهل‌بیت علیهم‌السلام با ملائکهٔ مقرب الهی

حضور امین وحی الهی، حضرت جبرئیل علیه‌السلام در کنار اهل‌بیت علیهم‌السلام و حشر و نشر با ایشان، از زیبایی های حدیث شریف کساء است. خصوصاً اینکه برای ورود به زیر کساء از خداوند و رسولش اذن می‌گیرد.

مراجعه کنید به فرازهای:

«**فَقالَ جِبْرائیلُ: یا رَبِّ اَتَأْذَنُ لی اَهْبِطَ اِلَی الْأَرْضِ لِأَکُونَ مَعَهُمْ سادِساً**؛ جبرئیل عرضه داشت: پروردگارا! آیا مرا نیز اجازه می‌دهی که به زمین فرود آیم تا ششمین نفر با آنان باشم؟»؛

«**فَدَخَلَ جِبْرائیلُ مَعَنا تَحْتَ الْکِساءِ**؛ جبرئیل نیز همراه ما زیر عبا وارد شد.»

---

۱. کلیات مفاتیح الجنان، حاج شیخ عباس قمی، حدیث مهر، قم، چاپ چهارم، بهار ۱۳۹۰، متن کامل حدیث شریف کساء، ص ۱۱۳۳.

www.noormags.ir

۵. اثبات مقام امامت برای اهل‌بیت علیهم‌السلام

الف) اشارهٔ مستقیم به مسئلهٔ امامت و وصایت: در بخشهایی از حدیث شریف کساء با صراحت به مسئلهٔ جانشینی حضرت علی علیه‌السلام اشاره شده است. مراجعه کنید به فرازهای:

«**وَ عَلَیْکَ السَّلامُ یا اَخی یا وَصِیّی وَ خَلیفَتی وَ صاحِبَ لِوائی**؛[1] و سلام بر تو ای برادرم، ای وصی و جانشین و صاحب پرچم من.»؛

«**وَ عَلَیْکَ السَّلامُ یا اَبَا الْحَسَنِ یا اَمیرَالمُؤْمِنینَ**؛[2] و سلام بر تو ای ابالحسن! و ای امیرمؤمنان!»

ب) اشارهٔ غیر مستقیم به مسئلهٔ امامت: به یقین کسانی که مصداق آیهٔ تطهیر در قرآن و محور عالم خلقت در حدیث کساء معرفی شده‌اند و از امتیاز بی‌نظیر عصمت مطلق برخوردارند و از هر نوع خطا و لغزشی مصون هستند، شایستگی مقام والای امامت امت و جانشینی رسول خاتم صلی‌الله‌علیه‌وآله را دارا هستند تا کسانی که سراپا عیب و نقص یا خطا و لغزش هستند.

مراجعه کنید به فرازهای:

«**اِنَّهُمْ مِنّی وَ اَنَا مِنْهُمْ**؛ آنان از من هستند و من هم از آنان.»؛

«**فَقالَ عَزَّوَجَلَّ: هُمْ اَهْلُ بَیْتِ النُّبُوَّةِ وَ مَعْدَنُ الرِّسالَةِ**؛ خدای عزوجل فرمود: آنان خاندان نبوت و معدن رسالت هستند.»

۶. ارتباط معنادار رسول خاتم صلی‌الله‌علیه‌وآله با اهل‌بیت علیهم‌السلام

آنچه به وضوح در سراسر حدیث کساء به چشم می‌خورد، رابطهٔ عمیق اهل‌بیت علیهم‌السلام با رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله است، به نحوی که در خلقت جسمی و روحی، مادی و معنوی همانند هم بوده و هر نوع دوستی و دشمنی با هر یک از آنان، دوستی و دشمنی با رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله دانسته شده است. همان گونه که آزار و اذیت هر یک یا مسرور نمودن هر کدام از ایشان، به رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله باز می‌گردد.

مراجعه کنید به فرازهای:

«**لَحْمُهُمْ لَحْمی وَ دَمُهُمْ دَمی یُؤْلِمُنی ما یُؤْلِمُهُمْ وَ یَحْزُنُنی ما یَحْزُنُهُمْ اَنَا حَرْبٌ لِمَنْ حارَبَهُمْ وَ سِلْمٌ لِمَنْ سالَمَهُمْ وَ عَدُوٌّ لِمَنْ عاداهُمْ وَ مُحِبٌّ لِمَنْ اَحَبَّهُمْ**؛ گوشتشان از گوشت من، و خونشان از خون من است. آنچه آنان را به درد آورد، مرا به درد می‌آورد، و آنچه آنان را اندوهگین کند، مرا اندوهگین می‌کند. من در جنگم با کسی که با آنان بجنگد، و در صلح و صفایم با کسی که با آنان در صلح و صفا باشد. دشمنم با هر که با آنان دشمنی کند، و دوستم با کسی که آنان را دوست بدارد.»

۷. اثبات عظمت حضرت فاطمه علیهاالسلام

در کنار فضایل ممتاز اهل‌بیت علیهم‌السلام در حدیث کساء، فضایل و امتیازات حضرت صدیقه کبری علیهاالسلام از درخشندگی خاصی

---

۱. این کلمات توسط رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله به امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام گفته شده و با صراحت ایشان را به عنوان وصی و جانشین و صاحب پرچم خود معرفی فرموده‌اند.

۲. لقب مقدس «امیرالمؤمنین» توسط خداوند متعال در جریان حجة الوداع به حضرت علی علیه‌السلام داده شد و خطاب قرار دادن حضرت علی علیه‌السلام توسط حضرت فاطمه علیهاالسلام با لقب «امیرالمؤمنین» یک سال قبل از حجة البلاغ، نشان از ارتباط عمیق و معنادار حضرت فاطمه علیهاالسلام با عالم معنا دارد، همان گونه که در همین حدیث شریف وجود مقدس حضرت زهرا علیهاالسلام بدون واسطه از خداوند متعال نقل می‌فرماید که: «**فَقالَ اللّهُ عَزَّوَجَلَّ: یا مَلائِکَتی وَ یا سُکّانَ سَماواتی.**»

www.noormags.ir

برخوردار است. به عنوان نمونه:

الف) راوی حدیث کساء معروف، حضرت فاطمه علیها السلام است؛

ب) پناه بردن رسول خدا صلی الله علیه و آله به فاطمه و خانهٔ او. مراجعه کنید به فراز:

«**فَقالَ: السَّلامُ عَلَیْکَ یا فاطِمَةُ... قالَ اِنّی اَجِدُ فی بَدَنی ضُعْفاً... یا فاطِمَةُ ایتینی بِالْکَساءِ الْیَمانی فَغَطّینی بِه**... سلام بر تو ای فاطمه!... فرمودند: ضعفی شدید در خود احساس می‌کنم... فرمودند: ای فاطمه! آن عبای یمانی را برایم بیاور و مرا با آن بپوشان.»

ج) نقل سخن خداوند متعال توسط حضرت زهرا علیها السلام بدون واسطه. مراجعه کنید به فراز:

«**فَقالَ اللّهُ عَزَّوَجَلَّ: یا مَلائِکَتی وَ یا سُکّانَ سَمواتی اِنی ما خَلَقْتُ سَماءً مَبْنِیَّةً وَ لا اَرْضاً مَدْحِیَّةً وَ لا قَمَراً مُنیراً وَ لا شَمْساً مُضِیئَةً وَ لا فَلَکاً یَدُورُ وَ لا بَحْراً یَجْری وَ لا فَلَکاً یَسْری اِلّا فی مَحَبَّةِ هؤُلاءِ الْخَمْسَةِ الَّذینَ هُمْ تَحْتَ الْکِساءِ**؛ در این هنگام خدای عزوجل فرمود: ای فرشتگان و ای ساکنان آسمانهای من! من آسمان برافراشته و زمین گسترده و ماه تابان و خورشید درخشان و چرخ گردان و کشتی روان و دریای خروشان را نیافریدم، جز به خاطر دوستی این پنج تن که اینک در زیر عبا هستند.»

د) تکمیل خمسهٔ طیبه با حضرت فاطمه علیها السلام. با وجودی که ایشان نه پیامبر بودند و نه امام؛ اما تمام شئونات نبوت و امامت؛ از عصمت، علم و ولایت را دارا بود و در میان اهل‌بیت علیهم السلام از جایگاه ویژه و با عظمتی برخوردارند و بدون ایشان جمع اهل‌بیت علیهم السلام کامل نمی‌شود.

مراجعه کنید به فراز:

«**وَ قُلْتُ اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا اَبَتاهُ یا رَسُولَ اللّهِ اَتَأْذَنُ لی اَن اَکُونَ مَعَکُمْ تَحْتَ الْکِساءِ قالَ وَ عَلَیْکِ السَّلامُ یا بِنْتی وَ یا بِضْعَتی قَدْ اَذِنْتُ لَکِ فَدَخَلْتُ تَحْتَ الْکِساءِ فَلَمّا اکْتَمَلْنا جَمیعاً تَحْتَ الْکِساءِ اَخَذَ اَبی رَسُولُ اللّهِ بِطَرَفَیِ الْکِساءِ وَ اَوْمَی ءَ بِیَدِهِ الْیُمنی اِلَی السَّماءِ**...؛ گفتم: سلام بر تو ای پدر جان! ای رسول خدا! آیا اجازه می‌دهی که با شما زیر این عبا باشم؟ به من فرمودند: سلام بر تو ای دختر من و پارهٔ تن من! به تو اجازه دادم. من هم با آنان در زیر عبا درآمدم. چون جمع ما کامل شد و همگی به زیر عبا جمع شدیم، پدرم، رسول خدا صلی الله علیه و آله یک طرف عبا را گرفته و با دست راست خود به آسمان اشاره کردند و... .»

و) محور قرار دادن حضرت فاطمه علیها السلام توسط خداوند متعال. مراجعه کنید به فراز:

«**هُمْ فاطِمَةُ وَ اَبُوها وَ بَعْلُها وَ بَنُوها**؛ آنان فاطمه و پدر فاطمه و شوهر فاطمه و فرزندان فاطمه علیهم السلام هستند.»

۸. نزول رحمت و برطرف شدن غم و گرفتاری

الف) هر کجا نام و یاد اهل‌بیت علیهم السلام برده شود، محل نزول رحمت و برکات خدای عزوجل خواهد بود. انتخاب اسامی مکانها و افراد نیز همین خاصیت را دارد. به عنوان مثال، در خانه‌ای که اسامی و القاب اهل‌بیت علیهم السلام برده شود، اگرچه با صدا زدن فرزندان باشد، رحمت الهی نازل شده، هبوط فرشتگان را به دنبال خواهد داشت.

www.noormags.ir

مراجعه کنید به فراز:

«**فَقالَ النَّبِیُّ صلی الله علیه و آله: وَ الَّذی بَعَثَنی بِالْحَقِّ نَبیّاً وَ اصْطَفانی بِالرِّسالَةِ نَجِیّاً ما ذُکِرَ خَبَرُنا هذا فی مَحْفِلٍ مِنْ مَحافِلِ الْأَرْضِ وَ فیهِ جَمْعٌ مِنْ شَیعَتِنا وَ مُحِبّینا اِلّا وَ نَزَلَتْ عَلَیْهِمُ الرَّحْمَةُ وَ حَفَّتْ بِهِمُ الْمَلائِکَةُ وَ اسْتَغْفَرَتْ لَهُمْ اِلی اَنْ یَتَفَرَّقُوا**...؛ رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: سوگند به خدایی که مرا به حق به پیامبری برانگیخته و برای رسالت هم‌راز خود ساخته، این حکایت ما در هیچ محفلی از محافل اهل زمین که جمعی از شیعیان و دوستان ما در آن باشند، یاد نمی‌شود، جز آنکه رحمت الهی بر آنان فرود می‌آید و فرشتگان گرداگرد آنان جمع می‌شوند و برای آنان آمرزش می‌طلبند تا از آن مجلس پراکنده شوند.»

ب) از دیگر خواص و آثار ذکر نام و یاد اهل‌بیت علیهم السلام، ایجاد نشاط و سرور باطنی و برطرف شدن غم و اندوه و برآورده شدن حاجات شرکت کنندگان در این جلسات خواهد بود.

مراجعه کنید به فراز:

«**وَ الَّذی بَعَثَنی بِالْحَقِّ نَبِیّاً وَ اصْطَفانی بِالرِّسالَةِ نَجِیّاً ما ذُکِرَ خَبَرُنا هذا فی مَحْفِلٍ مِنْ مَحافِلِ اَهْلِ الْأَرْضِ وَ فیهِ جَمْعٌ مِنْ شیعَتِنا وَ مُحِبّینا وَ فیهِمْ مَهْمُومٌ اِلّا وَ فَرَّجَ اللّهُ هَمَّهُ وَ لا مَغْمُومٌ اِلّا وَ کَشَفَ اللّهُ غَمَّهُ وَ لا طالِبُ حاجَةٍ اِلّا وَ قَضَی اللّهُ حاجَتَهُ**...؛ سوگند به خدایی که مرا به حق به پیامبری برانگیخته و برای رسالت هم‌راز خود ساخته، این خبر ما در هیچ محفلی از محافل اهل زمین که جمعی از شیعیان و دوستان ما در آن باشند، یاد نمی‌شود، جز آنکه اگر اندوهگینی در میان آنان باشد، خداوند اندوهش را برطرف می‌سازد، و اگر غم‌زده‌ای باشد، خداوند غمش را می‌زداید، و اگر حاجتمندی باشد، خداوند حاجتش را بر می‌آورد.»

نکته‌های تربیتی حدیث شریف کساء

در کنار تمام عظمتهایی که حدیث شریف کساء با توجه به نکته‌های اصولی، اعتقادی و امامتی دارد؛ فرازهای زیبای این حدیث خالی از نکته‌های تربیتی نیز نیست. برخی از جلوه‌های تربیتی این حدیث شریف عبارت است از:

الف) حضور گرم و صمیمی همراه با عاطفه و محبت اعضای خانواده در کنار یکدیگر؛

ب) نحوهٔ سخن گفتن اعضای خانواده با یکدیگر؛

ج) محور قرار دادن بانوی خانه توسط دیگر اعضای خانواده.

با توجه به اینکه در روایات، بانوی خانه مدیر داخلی خانواده معرفی شده است،[1] در حدیث شریف کساء به این نکتهٔ با اهمیت عنایت خاصی شده و تمام اعضای خانواده با مراجعه به بانوی خانه که در این حدیث، حضرت فاطمه علیها السلام می‌باشند، سؤالات و درخواست خود را مطرح می‌کنند و سخنگوی ماجرا و مدیریت کنندهٔ این

۱. رسول خدا صلی الله علیه و آله می‌فرمایند: «**اَلمَرأَةُ سَیِّدَةُ بَیتِها**؛ زن، فرمانروای خانهٔ خویش است.» نهج الفصاحة (مجموعه کلمات قصار حضرت رسول صلی الله علیه و آله)، ابوالقاسم پاینده، دنیای دانش، تهران، ۱۳۶۳ش، ص ٦١٤.

www.noormags.ir

حکایت زیبا از ابتدا تا انتها مادر خانواده و مدیر خانه می‌باشد.

نکتهٔ قابل توجه دیگر اینکه گرچه استفاده از برخی واژه‌ها به تناسب مقامات هر یک از اهل‌بیت علیهم‌السلام بوده؛ اما الگو قرار دادن آن برای تمام خانواده‌ها با استفاده از کلمات معادل و متناسب با شأن و منزلت هر خانواده‌ای، شایسته و لازم است. به عنوان مثال، اگر رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله به نوادگان خود می‌فرماید: «**یا وَلَدی**» و «**یا صاحِبَ حَوْضی**» و «**یا شافِعَ اُمَّتی**» و... متناسب با مقامات امامان حسن و حسین علیهماالسلام در دنیا و آخرت است و دیگران می‌توانند با واژه‌هایی که بار عاطفی دارد، با فرزندان و نوادگان خود سخن بگویند. مانند: فرزند عزیزم، نور چشمانم، یادگار من و...

به هر صورت، استفاده از نکات تربیتی حدیث شریف کساء و عمل به آن، در زمانی که هجمهٔ کامل دشمنان دین بر فروپاشی نهاد مقدس خانواده متمرکز شده، از اهمیت مضاعفی برخوردار است.

در حکایت زیبای کساء، سه نسل از نهاد مقدس خانواده در کنار هم قرار می‌گیرند:

۱. رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله به عنوان پدربزرگ؛

۲. حضرت فاطمه و امیرالمؤمنین علیهماالسلام به عنوان فرزند و داماد؛

۳. امامان حسن و حسین علیهماالسلام به عنوان نوادگان.

و در این میان، نحوهٔ سخن گفتن صمیمی اعضای خانواده با یکدیگر نیز بسیار مهم و قابل توجه است که برخی از آن موارد در ادامه خواهد آمد:

الف) نحوهٔ سخن گفتن پدر با دختر:

مراجعه کنید به فرازهای:

«**اَلسَّلامُ عَلَیْکِ یا فاطِمَةُ**؛ سلام بر تو ای فاطمه!»

«**وَ عَلَیْکِ السَّلامُ یا بِنْتی وَ یا بِضْعَتی**؛ سلام بر تو ای دخترم! و ای پارهٔ تن من!»

ب) نحوهٔ سخن گفتن دختر با پدر؛

مراجعه کنید به فراز:

«**اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا اَبَتاهُ یا رَسُولَ اللّٰهِ**؛ سلام بر شما ای پدر جان! ای رسول خدا!»

ج) نحوهٔ سخن گفتن فرزند با مادر؛

مراجعه کنید به فراز:

«**اَلسَّلامُ عَلَیْکِ یا اُمّاهُ**؛ سلام بر تو ای مادر جان!

د) نحوهٔ سخن گفتن مادر با فرزند؛

مراجعه کنید به فراز:

«**عَلَیْکَ السَّلامُ یا قُرَّةَ عَیْنی وَ ثَمَرَةَ فُؤادی**؛ سلام بر تو ای نور دیده و ای میوهٔ دلم!»

ه) نحوهٔ سخن گفتن نوادگان با پدربزرگ؛

مراجعه کنید به فرازهای:

«**اِنّی اَشَمُّ عِنْدَکِ رائِحَةً طَیِّبَةً کَاَنَّها رائِحَةُ جَدّی رَسُولِ اللّٰهِ**؛ من بوی خوشی نزد شما استشمام می‌کنم، گویی عطر جدم رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله است.»؛

«**وَ قالَ: السَّلامُ یا جَدّاهُ یا رَسُولَ اللّٰهِ**؛ سلام بر تو ای جد بزرگوار! ای رسول خدا!»؛

«**وَ قالَ: السَّلامُ عَلَیْکَ یا جَدّاهُ اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا مَنِ اخْتارَهُ اللّٰهُ**؛ سلام بر تو ای جد بزرگوار! سلام بر تو ای کسی که خدا او را برگزیده است.»

www.noormags.ir

و) نحوهٔ سخن گفتن پدربزرگ با نوادگان؛

مراجعه کنید به فرازهای:

«**وَ عَلَیْکَ السَّلامُ یا وَلَدی وَ یا صاحِبَ حَوْضی**؛[1] سلام بر تو ای فرزندم! و صاحب حوض من!»؛

«...**یا وَلَدی وَ یا شافِعَ اُمَّتی**؛ سلام بر تو ای فرزندم! و ای شفیع امت من!»

ز) نحوهٔ سخن گفتن همسر با همسر؛

مراجعه کنید به فرازهای:

«**وَ قالَ: السَّلامُ عَلَیْکَ یا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ**؛ امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: سلام بر تو ای فاطمه! ای دختر رسول خدا!»؛

«**فَقُلْتُ: وَ عَلَیْکَ السَّلامُ یا اَبَاالْحَسَنِ یا اَمیرَالمُؤْمِنینَ**؛ گفتم: سلام بر تو ای ابالحسن! ای امیرمؤمنان!»

ح) نحوهٔ سخن گفتن داماد با ابوالزوجهٔ؛

مراجعه کنید به فرازهای:

«**اِنّی اَشَمُّ عِنْدَکَ رائِحَةً طَیِّبَةً کَاَنَّها رائِحَةُ اَخی وَ ابْنَ عَمّی رَسُولِ اللَّهِ**؛ من بوی خوشی نزد تو استشمام می‌کنم، گویی عطر برادر و پسر عمویم، رسول خدا صلی الله علیه و آله است.»؛

«**وَ قالَ: السَّلامُ عَلَیْکَ یا رَسُولَ اللَّهِ اَتَأْذَنُ لی اَنْ اَکُونَ مَعَکُمْ تَحْتَ الْکِساءِ**؛ سلام بر تو ای رسول خدا! آیا اجازه می‌دهی با شما در زیر این عبا باشم؟»

ط) نحوهٔ سخن گفتن ابوالزوجه با داماد؛

مراجعه کنید به فراز:

«**قالَ لَهُ: وَ عَلَیْکَ السَّلامُ یا اَخی یا وَصِیّی وَ خَلیفَتی وَ صاحِبَ لِوائی**؛ رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: و سلام بر تو ای برادر و وصی و جانشین من و صاحب پرچم من!»

۹. اذن ورود

علاوه بر رعایت ادب و احترامی که اعضای خانوادهٔ نبوت در حدیث شریف کساء با یکدیگر دارند، رعایت ادب و احترام همگی ایشان به ساحت مقدس رسول خدا صلی الله علیه و آله با درخواست اجازه برای تشرف به ساحت مقدس نبوی نیز حایز اهمیت است.

مراجعه کنید به فرازهای:

«**اَتَأْذَنُ لی اَنْ اَدْخُلَ مَعَکَ تَحْتَ الْکِساءِ**؛ آیا اجازه می‌دهی که با شما زیر این عبا باشم؟»؛

«**اَتَأْذَنُ لی اَنْ اَدْخُلَ مَعَکُما تَحْتَ الْکِساءِ**؛ آیا اجازه می‌دهی که با شما دو نفر زیر این عبا باشم؟»؛

«**اَتَأْذَنُ لی اَنْ اَدْخُلَ مَعَکُم تَحْتَ الْکِساءِ**؛ آیا اجازه می‌دهی که با شما زیر این عبا باشم؟».

۱۰. راهکار نهایی

امید است همان گونه که در حرم مطهر امام رضا علیه السلام یک شب به قرائت حدیث شریف کساء اختصاص یافته و در برخی مساجد قم نیز شب های دوشنبه(یک شنبه شب ها) به قرائت حدیث شریف کساء اختصاص یافته است، این سنت حسنه و نورانی در تمام مساجد و مراکز فرهنگی کشور اجرا شود تا در پرتو نورانیت آن مشکلات فردی و اجتماعی برطرف گردد[2].

---

۱. منظور از حوض، همان حوض کوثر در بهشت است که رسول خدا صلی الله علیه و آله می‌فرمایند: قرآن و اهل‌بیتم فردای قیامت بر سر حوض کوثر در بهشت گرد هم می‌آیند.

۲. قرائت حدیث شریف کساء در برخی مساجد قم به این نحو است که بعد از نماز عشاء، امام جماعت بر روی منبر نشسته و حدیث کساء را قرائت نموده و پس از آن به مدت ۱۵ دقیقه به صورت مختصر و مفید فضائل اهل بیت علیهم السلام را بیان می کند.

www.noormags.ir